

תוכנית לימוד לסמיכה לרבנות ללא היתר הוראה

"מורנו" להחזיר עטרה ליושנה

סמיכה לרבנות ללא היתר הוראה

Dedicated in honor of

Jacqueline and Chaim Maltz

by their loving children Michael and Rivka Reena Maltz

מכון גבוה
ללימודי היהדות
ירושלים

Kavod and Oneg Shabbat (Unit #1)

Tosefet Shabbat

Unit #27

– the mitzvah of honoring Shabbat ועונג שבת This unit opens a series that will study the issues of and enjoying it. Shabbat begins at sundown, Friday, and ends at nightfall, Saturday. But we are both able and obligated to extend Shabbat beyond these boundaries, thus expressing our honor to and pleasure from Shabbat. Two central questions will focus on these two aspects: how are we able to begin Shabbat before Shabbat has arrived? And: if Shabbat has not arrived, how do we define the obligation of adding time to the Shbbat?

א. The sources of the concept of tosefet Shabbat

The Gemara cites a *machloket* regarding the source of the concept of *tosefet* Shabbat:

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף ט עמוד א

דמוסיפין מחול על קדש מנלן? דתניא: בחריש ובקציר תשבת, רבי עקיבא אומר: אינו צריך לומר חריש וקציר של שביעית - שהרי כבר נאמר שדך לא תזרע וגו'. אלא: חריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית, וקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית. ... ורבי ישמעאל (שדורש את הפסוק "בחריש ובקציר תשבות" לעניין אחר), מוסיפין מחול על קדש מנא ליה? - נפקא ליה מדתניא: ועניתם את נפשותיכם בתשעה, יכול בתשעה? תלמוד לומר בערב - אי בערב יכול משתחשך? תלמוד לומר בתשעה. הא כיצד? מתחיל ומתענה מבעוד יום. מלמד שמוסיפין מחול על קדש. אין לי אלא בכניסתו, ביציאתו מנין? תלמוד לומר מערב עד ערב. אין לי אלא יום הכפורים, שבתות מנין? תלמוד לומר תשבתו. ימים טובים מנין? - תלמוד לומר שבתכם. הא כיצד? כל מקום שיש בו שבות - מוסיפין מחול על קדש.

Rabbi Akiva's source is from the *psukim* regarding *Shmita*. Rabbi Yishmael's source is from the *Pasuk* commanding fasting on Yom Kippur. The Gemara adds a comparison between Yom Kippur, Shabbat and all other holidays.

Tosafot and the Rosh say that the Tannaim agree that all of these additions are *de'Oraita*.

תוספות מסכת ראש השנה דף ט עמוד א

רבי עקיבא הוה יליף כולהו משביעית - שבת ויום טוב ויום הכיפורים, דכולהו מודו דתוספת יום הכיפורים דאורייתא

רא"ש מסכת ברכות פרק ד סימן ו

תוספת שבת ויום הכיפורים וימים טובים דקיימא לן שהוא מן התורה

Other Rishonim disagree:

בית הבחירה למאירי מסכת ראש השנה דף ט עמוד א

תוספת זה יראה שאינו אלא מדברי סופרים, וקראי אסמכתא בעלמא. ויש חולקים ממה שאמרו (ביצה דף ל' ע"א) "תוספת יום הכפורים דאורייתא". ואין הכרח בכך, וכבר מצינו בהרבה מקומות בתלמוד שקורא דברי סופרים "דאורייתא" כשהוא דבר שיש לעיקר שלו סרך מן התורה, אף על פי שאין אותו ענין מן התורה ... וכן המחברים כולם לא הביאוה בכלל מצות עשה.

The Meiri says holds like the Rishonim who say that *tosefet* Yom Kippur is *de'Rabanan*, as are the added time to Shabbat and Yom Tov.

❖ הרחבות – עיון נוסף בשיטת המאירי בתוספת שבת

Note that one of the reasons the Meiri extrapolates that these are *de'Rabanan* is that the Rishonim did not mention this Mitzvah. Is adding time a Mitzvah? We will analyze this later on.

The Rambam mentions the issue of adding time only in the context of fasting on Yom Kippur:

רמב"ם הלכות שביתת עשור פרק א הלכה ו

צריך להוסיף מחול על הקדש בכניסתו וביציאתו שנאמר (ויקרא כ"ג) ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב, כלומר התחיל לצום ולהתענות מערב תשעה הסמוך לעשירי, וכן ביציאה שוהה בעינויו מעט מלילי אחד עשר סמוך לעשירי שנאמר מערב עד ערב תשבתו שבתכם.

The Rambam does not mention adding time to Shabbat or other days, and also not adding time to Yom Kippur in the context of other prohibitions.

The Maggid Mishne says the Rambam holds that there is no such requirement, apart for, specifically, fasting on Yom Kippur:

מגיד משנה הלכות שביתת עשור פרק א הלכה ו

מדברי רבינו נראה שאין תוספת דבר תורה אלא בעינוי, אבל לא בעשיית מלאכה, לא ביום הכיפורים ולא בשבתות. וזה שכתב מתחיל לצום ולהתענות וזהו שלא נזכר בדבריו בהלכות שבת תוספת כלל מן התורה.

His wording is that there is no Torah requirement. The Beit Yosef emphasizes: nor is there a *de'Rabanan* one!

בית יוסף אורח חיים סימן רסא (אות א)

ומשמע לי ד"דבר תורה" שכתב – לאו דוקא, דמדרבנן נמי לית ליה תוספת, דאם לא כן לא היה לו להשמיטו!

The Rambam does not mention this *Halacha* in any other context, at all! If there was a *de'Rabanan* requirement, he would have mentioned it.

Others understood that the Rambam does hold that there is a *de'Rabanan* requirement to add to the Shabbat:

לבוש אורח חיים סימן רסא סעיף ד

ותוספת זה הוא דרבנן

The Biur *Halacha* rules that way:

ביאור הלכה סימן רסא ד"ה *י"א שצריך

דע עוד דמדרבנן אפילו להרמב"ם מצוה להוסיף מעט מחול על הקודש

The Eliya Raba disagrees:

אליה רבה סימן רסא ס"ק (יב)

הב"י לא כתב כן, אלא מאן דלא ס"ל תוספת שבת דאורייתא ס"ל דגם מדרבנן ליכא

The Eliya Raba holds like the Beit Yosef: if there is no *de'Oraita* obligation, there is none at all.

The Radbaz says that the Rambam mentioned it in the context of Yom Kippur, because that that is the source cited in the Gemara. This does not mean that he doesn't think that there is such a requirement regarding all other holy days:

שו"ת רדב"ז חלק ה ללשונות הרמב"ם סימן קיג (אלף תפו)

ואני בעניי אומר שאין זה הכרח לשויי פלוגתא בין הפוסקים. ומה שלא כתבו אותו בהלכות שבת – משום שהתלמוד קבע אותה לענין יום הכיפורים, וכל שכן לענין שבת שזה בכרת וזה במיתה בידי אדם

Since Shabbat is more *chamur* than Yom Kippur, we may assume that such a *Halacha*, that requires us to have such awareness and awe of that day that we start adhering to its restrictions before it arrives, would apply to Shabbat as well.

(Can the same be said of Yom Tov? We discuss this and other analyses of the Rambam in the הרחבות).

❖ הרחבות – עיון נוסף בשיטת הרמב"ם בתוספת שבת

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסא סעיף ב
יש אומרים שצריך להוסיף מחול על הקודש

Note that the Eliya Raba explains the Rambam in that way, but does not rule like him!

אליה רבה סימן רסא ס"ק (יב)

נ"ל הלכה למעשה שהוא דאורייתא, כר"ף ורא"ש ומגיד משנה, כי ראיתי כן בהלכות גדולות וראב"ן ורבינו ירוחם ור"ן וספר יראים וסמ"ג וסמ"ק, ודאי דעת הרמב"ם וטור הם בטלין לגבי כל הנך גדולים. ותו ... שגם הרמב"ם וטור אפשר מודים, ואם כן לכולי עלמא דאורייתא

Summary:

In the Gemara (Rosh Hashana 9a) Rabbi Akiva and Rabbi Yishmael disagree over the source that obligates adding the Kedusha of different times (Shemita, Yom Kippur, Shabbat) to the time surrounding it.

The Rif, Rosh and other Rishonim: *tosefet* Shabbat is *de'Oraita*.

Meiri: All *tosefet* is *de'Rabanan*.

The Rambam mentioned the added time only in the context of fasting on Yom Kippur. This was interpreted in different ways:

Maggid Mishne, Beit Yosef: it only applies to fasting on Yom Kippur.

Levush, Biur *Halacha*: adding on Yom Kippur is *de'Oraita* ; on other days is *de'Rabanan*.

Radbaz: They are all *de'Oraita*. The Rambam mentioned it in the context of Yom Kippur since that is the source of this *Halacha*.

א. The time that can be added to Shabbat

How much time should be added?

The Gemara says that generally it is better to not inform people that they are transgressing *halacha*, if telling them will not affect their actions, since then their transgressions will be intentional, which is worse. The Gemara caveats this, saying that this is true for *halachot* that are *de'Rabanan*, not *de'Oraita*.

תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ל עמוד א

הנח להם לישראל, מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין. והני מילי - בדרבנן, אבל בדאורייתא - לא. ולא היא, לא שנה בדאורייתא ולא שנה בדרבנן לא אמרינן להו ולא מידי, דהא תוספת יום הכפורים דאורייתא הוא, ואכלי ושתו עד שחשכה ולא אמרינן להו ולא מידי.

רש"י מסכת ביצה דף ל עמוד א

הנח להם - בדבר שהרגילו בו, ולא יחזרו בהם מוטב שיעשו שוגגין ואל יעשו מזידין - לעבור כשידעו ולא יניחו בכך והני מילי - דהנח להם לישראל בדרבנן - היכא דארגילו למעבר אדרבנן ואכלי ושתו עד שחשכה - גרס, ולא גרס משחשכה.

The Gemara says that people transgress *tosefet* Shabbat.

How does one transgress *tosefet* Shabbat? They are eating "until dark". In *halacha*, the exact moment in which the day turns to the next is unclear. Did they not stop eating at sunset, at which point we can no longer be certain that the next day has not begun?

תוספות מסכת ביצה דף ל עמוד א

משמע דיש שיעור לתוספת יום הכיפורים, מדהצריך להפסיק מבעוד יום, דהא ודאי לא היו אוכלים ממש עד חשכה, דעבדי איסורא מדאורייתא! ואף על פי כן קאמר 'מוטב שיהיו ישראל שוגגין ואל יהיו מזידין! ובפירוש התוספת לא הוברר השעור, ולכך יש לזוהר ולהפסיק מבעוד יום.

On the one hand, Tosafot say that they must have stopped before sundown. If so, why can't they say that they are adding that time to Yom Kippur? Tosafot extrapolate from this that there must be a

defined amount of time that we are required to add. Tosafot are not certain how long, but they say that there must be some definition.

❖ **הרחבות – מחלוקת הראשונים לגבי זמני בין השמשות וצאת הכוכבים**

Tosafot elsewhere propose otherwise. The Gemara in Pesachim (54b) says that the eve of Yom Kippur has the same restrictions as does the day. Tosafot point out – not only the eve, but also earlier!

תוספות מסכת ראש השנה דף ט עמוד א

ואמאי, הא אפילו ודאי יום סמוך לחשיכה אסור ... משום תוספת! ושמא משום דסגי בתוספת משהו, נקיט הכי.

Tosafot say that possibly it is enough to add any amount of time. That minimal amount of time would not be discernible, so for all intents and purposes the prohibitions only start at the evening.

The Yereim rules this way:

ספר יראים סימן רעד [דפוס ישן - קב]

מוסיפין מחול על הקודש. ותוספת – לא מצינו לה שיעור, אך קודם בין השמשות מעט.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרח סעיף א

צריך להוסיף מחול על הקודש, ותוספת זה אין לו שיעור

The Ramban says that this position is meaningless. The addition must be discernably earlier than sunset, otherwise the directive of beginning before the day starts is meaningless!

תורת האדם שער האבל - ענין אבלות ישנה (אות קה)

ובכאן הביא הענין לפרש דבר נעלם מדעת רבים, שהראשונים לא הרחיבו בפירושו, והוא זמן התוספת הזה שמוסיפין ביום הכפורים ובשבתות ובימים טובים מחול על הקדש, דודאי קודם בין השמשות הוא, דהא תוספת עשה, ובין השמשות ספק לעונש כרת ומיתה וחייב אשם תלוי, ובשני בין השמשות חייב חטאת קבועה! אלא קודם בין השמשות הוא, ושיעור בין השמשות איפליגו עליה אמוראי בפרק במה מדליקין (ל"ד ב'), ומסקנא משתשקע החמה הוי בין השמשות עד צאת הכוכבים, ואם כן התוספת הזה קודם שקיעת החמה הוא

According to most, sunset is about 18 minutes before nightfall. Therefore, the Poskim say that altogether we should start Shabbat half an hour before nightfall:

חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל ה סעיף א

בין השמשות עם תוספת שבת עולה כמעט לחצי שעה

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רס"א ס"ק כב

לא סגי בהוספה כל שהוא אלא שצריך קצת יותר. ושיעור התוספת עם בין השמשות ביחד עולה כמעט חצי שעה

Some Poskim say that the Halakhic sunset is 18 minutes earlier than the perceived sunset:

ספר יראים סימן רעד [דפוס ישן - קב]

נראה לי עיקר ד'משתשקע החמה' (שנאמר שאז מתחיל בין השמשות) הוא קודם שקיעת החמה

Therefore Poskim encourage that the additional time should be even earlier:

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רס"א ס"ק כג

ומי שמחמיר על עצמו ופורש עצמו ממלאכה חצי שעה או על כל פנים שליש שעה קודם שקיעה אשרי לו, דהוא יוצא בזה ידי שיטת כל הראשונים (שער הציון שם) – ויוצא בזה מדינא גם התוספת שבת להרבה אחרונים

שמירת שבת כהלכתה (מהדורה תשל"ט) פרק מו סעיף ד

זמן תוספת שבת ויום טוב הוא מעט לפני שקיעת החמה. וכדי לצאת ידי כל הדעות, מה טוב אם יקדים לקבל את השבת חצי שעה, או לפחות עשרים דקות, קודם השקיעה

These Poskim encourage starting Shabbat twenty minutes before the perceived sunset. They say that this would suffice according to the Yereim as well. The addition in this case would be two minutes. On the one hand, that isn't much time. On the other hand, it is probably the shortest amount of time that is discernible.

Candle-lighting time on our calendars is set by this calculation.

הרחבות – בירור זמן הדלקת נרות לפי מנהג ירושלים ❖

How early may one make it Shabbat?

We have discussed how much time should be added to Shabbat. Now we ask a different question: How much time *can* be added to Shabbat?

רא"ש מסכת ברכות פרק ד סימן ו

יכול לקבל עליו שבת מבעוד יום ובלבד מפלג המנחה ולמעלה

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסז סעיף ב

בפלג המנחה יכול להדליק ולקבל שבת בתפלת ערבית

משנה ברורה סימן רסז ס"ק ד

אבל קודם פלג המנחה אין יכול להדליק ולקבל שבת ואפילו אם בדיעבד התפלל תפלת שבת צריך לחזור ולהתפלל. ופלג המנחה יש אומרים שהוא שעה ורביע קודם הלילה, ויש אומרים שהוא שעה ורביע קודם השקיעה

The Poskim say that the earliest one may choose to accept the sanctity of Shabbat is from *plag ha'mincha*, a solar¹ hour and a quarter before sunset.

Note that there is another question: If Shabbat is beginning early, how late may one daven mincha and how early may one daven maariv? This is a different, separate question. An elaboration is brought in the הרחבות, and further elaboration may be found in our series on davening, unit #4.

הרחבות – תפילת ערבית לפני השקיעה ❖

Here we will give a brief overview:

Plag ha'mincha plays two roles here:

1. One may either daven mincha before nightfall, and maariv after, OR mincha before *plag*, and maariv after. If one davens mincha after *plag*, he must daven maariv after nightfall.
2. *Plag* on Friday afternoon is the earliest time one may sanctify and define as Shabbat.

These two may seem closely related, but are not co-dependent. One may daven mincha long before *plag*, and then accept Shabbat minutes before sunset, and daven maariv then. One may daven mincha after *plag*, and accept Shabbat immediately, despite his inability to daven maariv until after nightfall.

In summary:

From the Gemara in Beitza (30a) it seems that there is a minimal defined time that one is required to add to Yom Kippur.

On the other hand, from the Gemara in Pesachim (54a) it seems that even an indiscernible amount of time will suffice. Tosafot point out both of these.

The Yereim and Shulchan Aruch say that there is no specific amount of time that needs to be added.

Since most Poskim rule that the Halakhic sunset is 18 minutes before nightfall, Poskim say that one should start Shabbat half an hour before nightfall.

Certain Poskim say that the Halakhic sunset is 18 minutes before the perceived sunset. In order to adhere to these opinions, many Poskim encourage starting Shabbat 20 minutes before sunset. This is the time that is written in the calendars.

How early may one choose to accept Shabbat?

The Rosh, Shulchan Aruch and Mishna Berurah say that one may start Shabbat at *plag ha'mincha*.

Note that *plag ha'mincha* plays two roles here:

¹ Halakha defines the times by solar hours. A solar hour is calculated by dividing sunlight hours into 12. This would make the summer hours longer than the winter hours, spring and autumn hours quite close to regular hours.

1. Prayer times: *plag* may be chosen as a cut-off point between mincha and maariv. In other words – one may daven mincha before *plag*, and maariv after. If one davens mincha after *plag*, he must daven maariv after nightfall.
2. *Plag* is the earliest time to begin Shabbat, if one chooses to. That does not mean that Shabbat must be accepted at *plag*, or at sunset. One can extend Shabbat into Friday, any time after *plag* he sees fit (as opposed to davening, in which the cutoff line must be *plag* or sunset).

ג. Is the extension period no longer Friday, and is it fully Shabbat?

Is the time added to Shabbat fully Shabbat, for all intents and purposes? We will consider a few *nafka minas* to this question:

א. Kiddush and the Shabbat meal

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כז עמוד ב

אמר רב נחמן אמר שמואל: מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר קדושה על הכוס. והלכתא כוותיה

Rav Nachman says that not only may one daven the Shabbat prayer on Friday, he may make Kiddush at that time as well.

The Ohr Zarua points out – this would depend on accepting the position that *tosefet* Shabbat is *de'Oraita*. If it is *de'Rabanan*, how can one make Kiddush, which is *de'Oraita*, at a *de'Rabanan* time?

ספר אור זרוע חלק ב - הלכות ערב שבת סימן יד

הקשה ה"ר יעקב דקורביל הקדוש זצ"ל דהואיל שתוספת שבת וימים טובים לפנייהם דרבנן, מעתה האיך אנו מקדשים קידוש שבת ואוכלים מבעוד יום? ותו, דפי תפלת השחר אמר רב יהודה אמר שמואל: מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר קדושה על הכוס ... מעתה איך נקדש ונסעוד סעודת שבת מבעוד יום שאינו שבת כי אם דרבנן ונצא ידי חובת קידוש וסעודת שבת גמורה שהיא דאורייתא? ... ונראה לי לפרש דלרבי ישמעאל תוספת שבת וימים טובים קראי נינהו (נלמדים מפסוקים) בין לפנייה בין לאחריה, כמו ששמע ד'תשבתו שבתכם' מרבה בין לפנייה בין לאחריה ... תוספת שבת ויום הכיפורים דאורייתא, הלכך אתי שפיר שמתפלל של שבת בערב שבת, ואתו נמי שפיר שאנו מקדשים על הכוס ואוכלים סעודת שבת מבעוד יום, דהואיל וקבלה עליה – הויה ליה שבת דאורייתא.

The Ohr Zarua is Ashkenazi. It is not surprising that he, like Tosafot and the Rosh, says that the extension is *de'Oraita*.

But we've learned other Rishonim who say that the extension is *de'Rabanan*. How do they explain this Gemara?

We have been conflating a few different meanings of the concept of extending Shabbat.

There was one question: are we obligated to add time to Shabbat?

There is another question: may we add time to Shabbat?

The obligation question can also be seen in two ways: 1. We are required to begin Shabbat at some point before Shabbat actually begins. 2. The timeframe of Shabbat is not limited to sunset Friday until nightfall of Saturday. Let's look at Rabbi Yishmael's source: the Pasuk says that we must fast from the ninth eve. This can be read in two ways: 1. Add time from the ninth. 2. The fast begins on the ninth.

The Chayei Adam seems to follow the second:

חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל ה סעיף ב

אף על גב דנוהגין שאין מקבלין שבת אלא במזמור שיר או בברכו, מכל מקום לא תלוי בזה, דאפילו לא יתפלל כלל, מכל מקום כיון שהוא ערך חצי שעה קודם הלילה, ממילא חל עליו שבת ואסור במלאכה

He says that Shabbat begins, effectively, half an hour before nightfall. This is not an obligation of adding time to Shabbat. It is a redefinition of Shabbat's timeframe: Shabbat begins half an hour before nightfall, whether we "accept" that it not.

שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן כז

מן התורה – די בכל שהוא תוספת, ותוספת מיעוט זה אין צריך לקבל על עצמו בפירוש, כי החוב חל ממילא. אמנם כשרוצה לקבל יותר מזה – מקבלו בפה מלא, או בתפלה וכיו"ב, ונכלל בדין תוספת דאורייתא, בין ארוך בין קצר

Rav Wozner agrees, but says that there are two separate things: *tosefet* Shabbat extends the timeframe of Shabbat; apart from that, a person may decide to extend Shabbat. The former requires no action – when the time comes, it is Shabbat. The latter does – if you want to extend Shabbat, you need to do something to make it so.

The Poskim explain that the discussion about whether *tosefet* Shabbat is *de'Oraita* or not is referring to the obligation to add time to Shabbat (or adhere to a greater timeframe). There is no argument that one may choose to extend Shabbat beyond its minimal timeframe:

שו"ת משיב דבר חלק א סימן יח

שיטת הרי"ף והרמב"ם דאין דין תוספת כלל, ואפילו הכי יצא ... דלמדין מדכתיב בחג השבועות "וקראתם בעצם היום הזה", למעוטי מבעוד יום, שמע מינה דבכל שבת ויום טוב אפשר לקדש מבעוד יום נמי, ומתחיל החיוב מבעוד יום

Those Rishonim say that there is no obligation to start Shabbat before begins, but there is still an option of doing so. Once a person does the action of adding time to Shabbat, it really is Shabbat, and now he can also do the *de'Oraita* Mitzvot that need to be done specifically on Shabbat (like Kiddush).

ב. The Shabbat Seuda

ספר חסידים סימן רסט

כיון שמבעוד יום גמר סעודתו יאכל לאחר צאת הכוכבים כדי שיעור

Sefer Chasidim writes that one should make sure to eat after nightfall. Why is he more Machmir about the *seuda*?

ב"ח אורח חיים סימן תעב אות א

שאני קידוש דקאי על השבת, ויכול להוסיף על קדושתו, מה שאין כן באכילה דצריך שתהיה בלילה על כל פנים כ"כ מהר"ל מפראג ז"ל

The Maharal explains that Kiddush refers to the Kedusha of Shabbat, and therefore can be done when a person decides that the kedusha is upon him. Eating, on the other hand, is a technical action. It needs to be done at the right time, otherwise it is not recognized as Shabbat-eating. Kiddush can only be the Kiddush of the holy day. Eating is not necessarily Shabbat eating.

אליה רבה סימן רסז ס"ק ב

לענ"ד הטעם דג' סעודות נלמוד [שבת קיז ע"ב] מתלתא 'היום', משמע יום שבת ממש בעינין ולא מתוספת

Eliya Raba says that the source for the requirement to eat three meals on Shabbat is derived from the word היום, implying that it must be done during the actual day of Shabbat, not during its extensions.

משנה ברורה סימן רסז ס"ק ה

כיון דקבל עליו שבת והוסיף מחול על הקודש, נחשב כשבת לענין זה דיכול לקדש ולאכול מיד, ויכול לגמור סעודתו מבעוד יום. ויש חולקין וסוברין שיזהר למשוך סעודתו עד הלילה ויאכל כזית בלילה ... ולכתחלה נכון לחוש לדבריהם

One may make Kiddush and also eat before sunset, once he has accepted Shabbat. It is preferable to eat again after nightfall, as the Sefer Chasidim said.

ג. Mincha

May one who accepted Shabbat early still daven Mincha?

מרדכי מסכת שבת פרק במה מדליקין רמז רצו

מי ששהה להתפלל מנחה וכבר ענה ברכו עם הקהל (מבעוד יום) הואיל וכבר עשהו קדש – שוב לא יעשנו חול להתפלל תפלה של חול, אלא ... מתפלל תפלת ערבית שתיים של שבת

The Mordechai says that Shabbat has been accepted, one may no longer daven Mincha. Shulchan Aruch concurs:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסג סעיף טו

מי ששהה להתפלל מנחה בערב שבת עד שקבלו הקהל שבת ... אם ענה וקבל שבת עמהם – אינו יכול להתפלל תפלת חול, אלא יתפלל ערבית שתיים

Why not? One can propose two reasons: 1. If it is Shabbat, that means that the previous day has ended, therefore yesterday's Mincha is no longer relevant. 2. It is still daytime, but it is Shabbat. The weekday prayer is no longer relevant.

Since Mincha is no longer relevant, one should daven Maariv twice instead:

שמירת שבת כהלכתה (מהדורה תשל"ט) פרק מו סעיף ה

לא התפלל תפילת מנחה, וקיבל עליו את השבת – כבר אינו יכול להתפלל, גם אם יש עוד שהות לפני השקיעה, ויתפלל תפילת השלמה בערבית, דהיינו שיתפלל פעמיים תפילת העמידה של ליל שבת

In summary:

When one accepts Shabbat early, is it "Shabbat" for all intents and purposes? We looked into a few ramifications:

1. **Kiddush:** The Gemara (Berachot 27a) says that Rav Nachman made Kiddush before nightfall. Presumably this means that one can make Kiddush and have the *seuda* before nightfall. It was noted that this does not depend on whether you hold that the obligation of adding time to Shabbat is *de'Oraita* or *de'Rabanan*. Regardless of that, one has the option of adding time to Shabbat, and that would be considered Shabbat, fully.
2. **Seuda:** Sefer Chasidim says that one who started Shabbat early should make sure to eat after nightfall as well. The Maharal explains that Kiddush focuses on the holiness of Shabbat, and is obviously part of that, as opposed to eating, which is not necessarily recognized as part of Shabbat. The Eliya Raba adds that the source of the Mitzvah to eat three meals is the word היום, focusing on the actual day of Shabbat, not its extensions. Poskim rule that one may make Kiddush and also eat before sunset, once he has accepted Shabbat. It is preferable to eat again after nightfall, as the Sefer Chasidim said.
3. **Mincha:** The Mordechai says that once a person began the Shabbat Maariv, he can no longer daven Mincha. Shulchan Aruch concurs. It is not clear whether this is because that the following day has begun, so Mincha, which is davened in daytime, is no longer relevant, or that once Shabbat has begun, the weekday prayer is not relevant. SSK says to daven Maariv twice instead.

7. How is the Adding Done?

חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל ה סעיף ב

אף על גב דנוהגין שאין מקבלין שבת אלא במזמור שיר או בברכו, מכל מקום לא תלוי בזה, דאפילו לא יתפלל כלל, מכל מקום כיון שהוא ערך חצי שעה קודם הלילה, ממילא חל עליו שבת ואסור במלאכה

שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן כז

מן התורה – די בכל שהוא תוספת, ותוספת מיעוט זה אין צריך לקבל על עצמו בפירוש, כי החוב חל ממילא

The Chaye Adam and Shevet Ha'Levi say that a person must start Shabbat before sunset, and it starts automatically, once Shabbat nears.

The Ritva says otherwise:

חידושי הריטב"א מסכת ראש השנה דף ט עמוד א

תוספת זה אינו בדברים וביטול מלאכה בלבד אלא שיוסיפנו בדברים של קדושה או בתפלה או בקידוש

The Ritva says that one must do something to accept the sanctity of Shabbat, by prayer or saying Kiddush etc. The SSK concurs:

שמירת שבת כהלכתה (מהדורה תשל"ט) פרק מו סעיפים א-ב

... חייב אדם לקבל עליו את השבת ... מבעוד יום, ולפרוש מכל מלאכה אסורה ... קבלת שבת ויום טוב אינה על ידי פרישה ממלאכה גרידא, אלא היא נעשית על ידי דיבור, היינו שאומר בפה שמקבל עליו את השבת

The following are methods of accepting Shabbat. In accordance with the two aspects of *tosefet* Shabbat we have been following: the obligation, and the ability, to add time to Shabbat: According to the Ritva and SSK, one is obligated to do one of these. According to the Chaye Adam and Shevet Ha'Levi, one may add time to Shabbat by doing them.

a. In One's Mind – A Neder?

When a person recites *birkat ha'mazon* at the end of the seuda mafseket, right before Yom Kippur, does that imply that he is now accepting the fast upon himself?

הגהות מיימוניות הלכות שביתת עשור פרק א הלכה ו

אם גמר סעודתו וגמר בדעתו שלא לאכול עוד ועוד היום גדול פסקו התוספות שיכול לחזור ולאכול אם ירצה, אבל רבינו המחבר אסר וכן מהר"ם

The Rishonim argue whether one may eat after the *seuda mafseket* (assuming there is time before Yom Kippur). The Bach follows the Maharam, who says that once one finishes the *seuda* he must start fasting:

ב"ח אורח חיים סימן תרח

כיון דרוב ניהוג שלנו אחרי מהר"ם והנמשכים אחריו – אין להקל. ועוד שכך דרש מהרי"ל, דלא כהגהות שלחן ערוך (הרמ"א) שכתב בסתם שאם קיבל בלב לא הוי קבלה

The Rosh says that finishing the seuda does not necessarily impose the fast on him. The Shulchan Aruch and Rema concur:

רא"ש מסכת יומא פרק ח סימן כה

מפסיקין קודם השמשות להוסיף מחול על הקודש ואם הפסיק ועוד היום גדול מותר לאכול

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תשעה באב ושאר תעניות סימן תקנ"ג סעיף א

אף על פי שאכל סעודה המפסקת, מותר לחזור ולאכול אלא אם כן קבל עליו בפירוש שלא לאכול עוד היום וקבלה בלב אינה קבלה. אלא לריך להוליוו נשפתי

The Rema took an extra step, that takes us back to the question of what is being argued in the Sugya. When one finishes his seuda, his assumption is that that is that, now the fast is upon him. The question is, does that thought constitute an acceptance of the fast?

Two arguments can be made against that:

1. That gossamer thought does not count as acceptance of the fast.
2. Generally speaking, any thought does not constitute an acceptance of the fast.

The Rema wrote the latter. The Gra says that none of the Rishonim meant to be so extreme:

ביאור הגר"א אורח חיים סימן תקנ"ג סעיף א

ודבריו תמוהין מאד ושגגה היא, דלא פליגי הפוסקים אלא בדעתו שלא לאכול, שמהר"ם וראבי"ה כתבו דאף כהאי גוונא אסור ... והפוסקים חולקים בזה אלא אם כן קיבל. אבל קבלה בלב לא מיירי ... לדידן קיימא לן דאף קבלה בלב סגי

The Gra says that the Rishonim were arguing whether that specific thought is considered acceptance of the fast. All agree that if one intends on beginning the fast, that constitutes acceptance!

שמירת שבת כהלכתה (מהדורה תשל"ט) פרק מו סעיפים א-ב

... חייב אדם לקבל עליו את השבת ... מבעוד יום, ולפרוש מכל מלאכה אסורה ... קבלת שבת ויום טוב אינה על ידי פרישה ממלאכה גרידא, אלא היא נעשית על ידי דיבור, היינו שאומר בפה שמקבל עליו את השבת. אמנם, גם אם לא הוציא בשפתיו, אלא רק גמר בלבו לקבל את השבת – הרי זו קבלה, ויפרוש מכל מלאכה אסורה.

The SSK seems to say that it is best to accept it with speech and prayer, but thoughts work as well.

Note the concepts of *לכתחילה* and *דיעבד* in this context:

To do the Mitzvah of accepting Shabbat early (if there is such a Mitzvah), it is preferable to be more active. Acceptance by thought is דיעבד.

Once one accepts Shabbat in his mind, לכתחילה he should go by the more stringent opinion, and refrain from violating Shabbat.

b. Blowing the Shofar

The Beraita describes the way Shabbat was accepted in their time:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף לה עמוד ב

תנו רבנן, שש תקיעות תוקעין ערב שבת: ראשונה להבטיל את העם ממלאכה שבשדות, שניה - להבטיל עיר וחנויות, שלישית - להדליק את הנר, דברי רבי נתן. רבי יהודה הנשיא אומר: שלישית לחלוץ תפילין. ושוהה כדי צליית דג קטן, או כדי להדביק פת בתנור, ותוקע ומריע ותוקע ושובת

רש"י מסכת שבת דף לה עמוד ב

שש תקיעות - אף התרועות במנין, דסדר שלהן תקיעה תרועה ותקיעה להבטיל ממלאכה שבשדות - ויהא להן שהות ליכנס לעיר להבטיל העיר - ממלאכה והחנויות - ממקח וממכר לחלוץ תפילין - והדלקת נר ברביעית להדביק פת בתנור - ועדיין יש שהות כדי שיקרמו פניה, שהיו ממהרים התקיעות כדי להוסיף מחול על הקדש ותוקע ומריע ותוקע - הרי שש ושובת - חל שבת עליו

Note that Rashi says that the final blowing constitutes an acceptance of Shabbat.

c. The Shabbat Prayer

Rabenu Yoel says that answering *barchu* and the beginning of Maariv is like the final blowing:

מרדכי מסכת שבת פרק במה מדליקין רמז רצ

פסק ר' יואל ... עניית ברכו – כתקיעת שופר הוא, וקודם ספק חשיכה היו מקבלין שבת ותוקעין, כדי להוסיף מחול על הקדש

The Beit Yosef says that it isn't necessarily the Maariv, but relating to Shabbat that makes it Shabbat. Our minhag is to say שיר ליום השבת, and that would suffice:

בית יוסף אורח חיים סימן רסא (אות ד)

נראה דלדין מכי אמר מזמור דשבת קבליה לשבת עליה

Mishna Berurah says the same applies to כלאי:

משנה ברורה סימן רסא ס"ק לא

וכתב בספר דרך חכמה דהוא הדין במקומות שנוהגין לומר לכה דודי ומסיימין בואי כלא הוי קבלת שבת ממש

This all assumes that any of these prayers are recited before sunset. In many communities לכה דודי is said after sunset, so Shabbat must be accepted earlier.

❖ **הרחבות** – אם המנהג הוא לא לפרוש ממלאכה עד ערבית

d. Candle lighting

Candle lighting is also considered an acceptance of Shabbat. The following two units will address candle lighting more broadly.

רבנות –
סימן רס"א רס"ז

Summary

Primary sources of the concept of *tosefet* Shabbat

In the Gemara (Rosh Hashana 9a) Rabbi Akiva and Rabbi Yishmael disagree over the source that obligates adding the Kedusha of different times (Shemita, Yom Kippur, Shabbat) to the time surrounding it.

The Rif, Rosh and other Rishonim: *tosefet* Shabbat is *de'Oraita*.

Meiri: All *tosefet* is *de'Rabanan*.

The Rambam mentioned the added time only in the context of fasting on Yom Kippur. This was interpreted in different ways:

Maggid Mishne, Beit Yosef: it only applies to fasting on Yom Kippur.

Levush, Biur *Halacha*: adding on Yom Kippur is *de'Oraita* ; on other days is *de'Rabanan*.

Radbaz: They are all *de'Oraita*. The Rambam mentioned it in the context of Yom Kippur since that is the source of this *Halacha*.

How much time should be added

From the Gemara in Beitza (30a) it seems that there is a minimal defined time that one is required to add to Yom Kippur.

On the other hand, from the Gemara in Pesachim (54a) it seems that even an indiscernible amount of time will suffice. Tosafot point out both of these.

The Yereim and Shulchan Aruch say that there is no specific amount of time that needs to be added.

Since most Poskim rule that the Halakhic sunset is 18 minutes before nightfall, Poskim say that one should start Shabbat half an hour before nightfall.

Certain Poskim say that the Halakhic sunset is 18 minutes before the perceived sunset. In order to adhere to these opinions, many Poskim encourage starting Shabbat 20 minutes before sunset. This is the time that is written in the calendars.

How early may one choose to accept Shabbat?

The Rosh, Shulchan Aruch and Mishna Berurah say that one may start Shabbat at *plag* ha'mincha.

Note that *plag* ha'mincha plays two roles here:

1. Prayer times: *plag* may be chosen as a cut-off point between mincha and maariv. In other words – one may daven mincha before *plag*, and maariv after. If one davens mincha after *plag*, he must daven maariv after nightfall.
2. *Plag* is the earliest time to begin Shabbat, if one chooses to. That does not mean that Shabbat must be accepted at *plag*, or at sunset. One can extend Shabbat into Friday, any time after *plag* he sees fit (as opposed to davening, in which the cutoff line must be *plag* or sunset).

Is the extension period no longer Friday, and fully Shabbat?

When one accepts Shabbat early, is it "Shabbat" for all intents and purposes? We looked into a few ramifications:

1. **Kiddush:** The Gemara (Berachot 27a) says that Rav Nachman made Kiddush before nightfall. Presumably this means that one can make Kiddush and have the *seuda* before nightfall. It was noted that this does not depend on whether you hold that the obligation of adding time to Shabbat is *de'Oraita* or *de'Rabanan*. Regardless of that, one has the option of adding time to Shabbat, and that would be considered Shabbat, fully.
2. **Seuda:** Sefer Chasidim says that one who started Shabbat early should make sure to eat after nightfall as well. The Maharal explains that Kiddush focuses on the holiness of Shabbat, and is obviously part of that, as opposed to eating, which is not necessarily recognized as part of

Shabbat. The Eliya Raba adds that the source of the Mitzvah to eat three meals is the word היום, focusing on the actual day of Shabbat, not its extensions. Poskim rule that one may make Kiddush and also eat before sunset, once he has accepted Shabbat. It is preferable to eat again after nightfall, as the Sefer Chassidim said.

3. **Mincha:** The Mordechai says that once a person began the Shabbat Maariv, he can no longer daven Mincha. Shulchan Aruch concurs. It is not clear whether this is because that the following day has begun, so Mincha, which is davened in daytime, is no longer relevant, or that once Shabbat has begun, the weekday prayer is not relevant. SSK says to daven Maariv twice instead.

How is the adding done?

There is a *machloket* regarding whether *tosefet* Shabbat needs to be accepted (Ritva, SSK) or is it simply upon us when it is time (Chaye Adam, Shevet Ha'Levi).

The following are methods of accepting Shabbat. In accordance with the two aspects of *tosefet* Shabbat we have been following: the obligation, and the ability, to add time to Shabbat: According to the Ritva and SSK, one is obligated to do one of these. According to the Chaye Adam and Shevet Ha'Levi, one may add time to Shabbat by doing them.

In One's Mind – A Neder?

When one finishes his *seuda mafseket*, right before Yom Kippur, his assumption is that that is that, now the fast is upon him. The question is, does that thought constitute an acceptance of the fast?

Two arguments can be made against that:

1. That gossamer thought does not count as acceptance of the fast.
2. Generally speaking, any thought does not constitute an acceptance of the fast.

The Rishonim argue about this question. The Bach follows the Maharam, who says that once one finishes the *seuda* he must start fasting.

The Rosh says that finishing the *seuda* does not necessarily impose the fast on him. The Shulchan Aruch and Rema concur. But the Rema explicitly states the latter option: thoughts do not suffice to accept Shabbat. The Gra says that none of the Rishonim meant to be so extreme. They were merely arguing whether that specific thought is considered acceptance of the fast. All agree that if one intends on beginning the fast, that constitutes acceptance!

The SSK seems to say that it is best to accept it with speech and prayer, but thoughts work as well.

Note the concepts of *לכתחילה* and *דיעבד* in this context:

To do the Mitzvah of accepting Shabbat early (if there is such a Mitzvah), it is preferable to be more active. Acceptance by thought is

he should go by the more stringent opinion, and refrain *לכתחילה* Once one accepts Shabbat in his mind, from violating Shabbat.

Blowing the Shofar

The Beraita (Shabbat 35b) describes the way Shabbat was accepted in their time. Rashi says that the final blowing constitutes an acceptance of Shabbat.

The Shabbat Prayer

Rabenu Yoel says that answering *barchu* and the beginning of Maariv is an acceptance of Shabbat.

The

The Beit Yosef says that it isn't necessarily the Maariv, but relating to Shabbat that makes it Shabbat, and that would suffice. Mishna Berurah says the same applies *שיר ליום השבת* Our minhag is to say

טבואי כלה:

Candle lighting

Candle lighting is also considered an acceptance of Shabbat. The following two units will address candle lighting more broadly.

This unit was the first of the series of **כבוד ועונג שבת**. The following two units will address the issue of candle lighting.